

ÚJ SZAKSZERVEZETI MŰVELŐDÉSI KÖZPONTOK BUDAPESTEN, DIÓSGYŐRBEN ÉS DUNAÚJVÁROSBAN

Kondor Istvánné vitaindító referátumában feltette a kérdést, vajon a könyvtárak és a szakirodalmi tájékoztatás intézményei lépést tartanak-e a társadalmi, gazdasági, a gazdasági, a kulturális fejlődéssel és az ebből fakadó szükségletekkel.

A kérdésre — válasz helyett vagy éppen válaszként — azt kívánom mondani, hogy az említett intézmények a jövőben tartsanak lépést a társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődéssel, a fenntartó szervek pedig a realitás határain belül maximálisan biztosítsák az ehhez szükséges erkölcsi, anyagi, személyi és szervezeti feltételeket.

Azonnal hozzá kívánom tenni, hogy a fenntartók közé sorolom a szakszervezeti mozgalmat, s ezen belül természetesen a Vasas Szakszervezetet is, sőt — éppen a népművelési konferencia gondolataira hivatkozva — a kohó-, gép- és villamosenergia-ipari vállalatok és általában a

munkahelyek gazdasági vezetését is.

Hozzászólásomban arról kívánok beszélni, ami előttünk áll, amit tenni akarunk; kapcsolódva mindazokhoz, akik azt hangsúlyozzák, hogy *a feltételek javítása törvényszerűen magával hozza a könyvtári munka javulását*, az Olvasó népert mozgalom kiszélesedését, a fehér foltok szűkülését.

A könyvtári ellátás, a könyvtárak intézményi továbbfejlesztésére irányuló távlati elképzeléseink két irányúak. Szakszervezetünk elnöksége a SZOT irányelveivel összhangban egyrészt a nagyüzemekre épülő s a tanácsokkal együttműködve területi funkciót is betöltő *nagy művelődési intézmények létrehozására törekszik a munkáslakta kerületekben és körzetekben*. Természetesnek tartjuk, hogy ezeknek a „kacsalábon forgó váraknak” egyik legfontosabb egységei a korszerű, távlati igényeket is kielégítő, sokoldalú szolgáltatást nyújtó *könyvtári intézmények és ne a vendéglátóipari részek legyenek*. A negyedik ötéves tervre vonatkozó programunkban három ilyen nagy objektum létesítése szerepel, több mint 150 millió forint beruházással. Ennek a koncepciónak a megvalósítása társadalmi összefogásra épül, amelyben fontos szerepet töltenek be a párt megyei, városi, kerületi és üzemi bizottságai. Az anyagi erőforrások megteremtésében részt vállalnak a vállalatok, a helyi tanácsok és a szakszervezeti mozgalom. Ezek az *új művelődési központok Diósgyőrött, Dunaújvárosban és Budapesten* épülnek fel, s ez utóbbiban kap majd korszerű elhelyezést és berendezést a Vasas Szakszervezet központi könyvtára is. Bizunk benne, hogy a Ganz-MÁVAG, a Lenin Kohászati Művek, a Diósgyőri Gépgyár és a Dunai Vasmű példáját, kezdeményezését, áldozatvállalását más vállalatok is követni fogják.

Fejlesztési törekvéseink másik iránya a munkahelyeken, a zárt üzemekben működő könyvtárak korszerűsítése. Számszerűen ezek a könyvtárak vannak többségben, és a követelményekhez képest leginkább ezen a területen vagyunk elmaradva. Fejlesztésük vagy egyhelyben topogásuk kizárólag a vállalati lehetőségektől függ, amelyeket végső soron a nyereség alakulása és a helyi gazdasági és szakszervezeti vezetők szemlélete határoz meg.

A vállalatok jelentékeny hányada az elmúlt időben is arra törekedett, hogy saját erőből, saját kezdeményezéssel teremtsen jobb feltételeket a könyvtárak számára, de sajnos, nagy számban *vannak olyan vállalatok is, ahol a vezetők nem ismerték fel a művelődés embert formáló és munkát befolyásoló szerepét*, és ahol csak a közművelődés munkásai vallják, hogy a kulturális kiadás nem kidobott, hanem visszatérülő befektetés.

Mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy *ezen a helyeken* nemcsak a szakszervezeti, hanem a *műszaki könyvtárak is mostoha körülmények között vannak*. E szűklátókörűség bírálata mindennapos szakszervezeti tevékenységünk körébe tartozik, és minden bizonnyal még sokáig gondot fog okozni.

A Vasas Szakszervezet elnöksége éppen ezeknek a problémáknak ismeretében lépett fel kezdeményezően a kulturális fejlesztés tervekészítésének igényével, és így született meg a közelmúltban *a kohó- és gépipari miniszter, valamint a Vasas Szakszervezet elnökségének közös utasítása* arra vonatkozóan, hogy a vállalatok gazdasági vezetői és szakszervezeti bizottságai negyedik ötéves tervük részeként tervezék

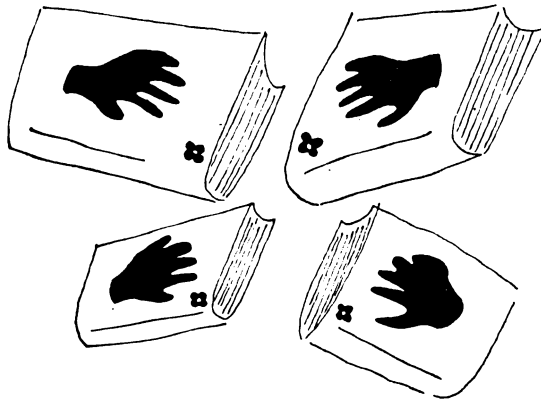
meg a munkavédelmi, egészségügyi, szociális, kulturális és sport-ellátottság fejlesztését. Ebben az utasításban kiemelten hívtuk fel a figyelmet a könyvtárak anyagi és elhelyezési körülményeinek javítására.

Természetesen nem számítunk arra, hogy az intézkedés nyomán már a következő öt éves tervben minden problémát megoldunk. Mégis nagyon jelentősnek tartjuk az említett központi rendelkezést, mert területünkön első ízben született meg a minisztérium és a szakszervezet vezetőinek olyan közös utasítása, amely *a gazdasági vezetők számára is kötelezően írja elő a kulturális ellátottság fejlesztésének tervezését*. A vállalati tervek készülnek. Eddigi ismereteink szerint máris vannak biztató, előremutató példák. Könyvtári vonatkozásban egyebek között figyelmet érdemel, hogy számos helyen olyan terveket dolgoztak ki, amelyek a szakszervezeti és a műszaki könyvtárak régen vajdó elhelyezési problémáit kedvezően — nem ritkán egymás mellé telepítéssel — kívánják megoldani. Számítunk rá, hogy sok helyen a könyvszekrényből könyvtárszoba, a kis helyiségekből szabadpolcos könyvtár lesz; és több szakképzett könyvtáros fogja előbbre lendíteni az olvasómozgalmat.

A könyvtárak működtetésével kapcsolatos pénzügyi problémáinkról a következőket mondhatom: Mi is érezzük, hogy a jelenlegi hitelkeretek nem elegendőek az elért szint tartásához, még kevésbé ahhoz, hogy a most kialakulóban levő fejlesztési normatíváknak megfelelően lényegesen előbbre tudjunk lépni. Könyvtáraink működtetésének anyagi alapját ma elsősorban a vállalati nyereség, kisebb mértékben a szakszervezeti bizottságok tagdíj-bevételei képezik. Állami támogatásban csak a működési engedéllyel rendelkező művelődési intézményeink s a bennük működő könyvtárak részesülnek a 10—12 évvel ezelőtt kialakult gyakorlat és nagyságrend szerint. Amellett, hogy a jövőben is tovább szorgalmazzuk a helyi ráfordítások növelését és az ésszerűbb gazdálkodás folytatását, e konferencián szóvá kívánom tenni egyrészt *az állami támogatás elégtelenségét*, amely nem veszi figyelembe sem a létesülő új intézmények szükségleteit, sem az árváltozásokat, másrészt kérem: központi állami intézkedésekkel tegyék lehetővé, hogy *a vállalatok a saját tulajdonukban levő kulturális intézmények működéséhez a részesedési alapot nem terhelő módon is adhassanak támogatást*, mégpedig meghatározott körülmények között és mértékben.

Mint ismeretes, sok szakszervezeti könyvtár helyzete és fejlettségi szintje megengedte, hogy fő funkciója, a munkás közösségek könyvtári ellátása mellett a tanácsi könyvtárakhoz hasonlóan részt vállaljon a lakossági könyvtári ellátásból. Szakszervezetünk is helyesnek látta és látja, hogy ezek a könyvtárak a helyi lehetőségek és a területi ellátottság megszabta szükségletek szerint nyitva tartják kapuikat a lakosságnak. Az ezzel járó többletköltséget eddig úgyszólván teljes egészében a szakszervezeti fenntartó szervek vállalták magukra. Úgy véljük azonban, hogy nemcsak a jelenlegi helyzet, hanem a várható fejlesztés is szükségessé teszi *a területi működést folytató könyvtárak és művelődési házak tanácsi támogatásának általános rendezését* is az anyagi eszközök koordinálása jegyében.

A tézisekben és az ajánlásokban leírtakkal egyetérték, és a vasas üzemek hivatalos és társadalmi könyvtárosaival egyetemben, *várakozással tekintek a bejelentett új működési normatívák és bérintézkedések mielőbbi kiadása elé*. Örülnek, ha négy-öt év múlva a IV. könyvtárügyi konferencián felszólalásomat az ismertett tervek valóraváltásáról szóló beszámolóval folytathatnám.

Várnagy Hídikó rajza